

En català central, en aquella acc., més aviat es diu *la capvuitada* [com si fos 'extrem d'una vuitada']: «un any, per la *capvuytada* de la festa, un dels fadrins que tenien, los hi agafà la pigota», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*, 38). Tanmateix escrivia Verdager: «Tota aqueixa *vuytada* de la Immaculada Concepció, li he demanat la gràcia ---» (a. 1890, *Epist.* VII, 163). *Vuitaval. Vuitavat* (DAG.). *Vuitavari. Vuitalejar.*

Vuitè [Llull]. *Vuitena*, una de les Comissions del Consell de Cent [1425, *AlcM*]: «essent lo hon. Mn. J. R., conceller quint --- en lo pastrim de aquella hagué males rahons lo hon. Mn. J. M., ciutadà, hu dels de la *vuytana*, de hon se seguí ---», *Ardits*, c. 1540 (IV, 93); 'pa de vuit xavos': «al tornar-se'n a sa casa no podia fer-se a vestir tan arreu com van en lo seu poble, y continuava vestint lo mateix --- els fadrins --- li tragueren esta seguidilla o estrevill: --- Per a què tanta bòyra, / chica del Coro, / si menjaves *huitenes*, / y ara vòls *bollo?*», MGadea (*T. del Xè* I, 100). *Vuitenada.*

Octubre, antigament *uytubri* o *vuytubri*, probablement del ll. vg. OCTŪBRĪTUS, que substituï el clàssic OCTŌBER, -BRIS; per a la discussió que hi ha hagut entre això i un dialectalisme llatí o osc OHTŪFRI, resolta a favor d'aquell (quasi del tot quant al cat. i la major part del romànic, un poc més dubtosa en cast.), veg. la llarga n. 2 de l'article OCHO del DECH. En català ja tenim *huytubri* en Muntaner: «la Sra. Infanta --- passà d'aquesta vida --- lo darrer dimarts d'*huitubri* de l'any 1327», § 291 (Bof., lliçó reemplaçada per la improbable *octubre* en l'ed. Casac. VIII, 61.10; en docs. ross. del S. XIV, RLR XXIX, 54, i xxx, 263; la festa de *vuytubri* c. 1390 (doc. de confraries, CoDoACA XL, 341; *vuytubri* 1309, 1338 *AlcM*, *vuytori* ib.); «any de 1300 ---, en lo mes de *vuytobri*», en l'èplicit del *Libre de Conxensa de Déu* de Llull, ed. 1901, 435; *octubre* ja Busa-N. 1507. *Octubrada. Octubrar-se.*

CULTISMES: *Octau*, ll. *octavus* [S. XIV, Gilbert-Corsuno i 1627, DAG.]. *Octavari* [1565]. *Octavi. Octavilla* o *octovilla* (DAG.). *Octà. Octant. Octil; octilè.*

CPT.: *Octa. Octàedre; octàèdric. Octàgon* [Belv.] i *octagonal* (o bé *octògon, octogonal*, etimològicament més correctes; però el DFa. preferix els altres, un poc més tradicionals entre nosaltres). *Octogenari* [Belv.]. *Octàstil. Octingentèsim. Octocorni. Octoculat. Octodàctil. Octogenat. Octodòntid. Octogèsim. Octogin. Octolobulat. Octomaculat. Octopètal. Octosèpal. Octosíl·lab* [Lab.]; *octosil·làbic. Octuple. Octuplicar.*

Del cast. *ochavo* (< ll. OCTAVUS) és manlevat *xavo*, moneda que valia la meitat d'un quarto [Belv.]; d'on *xavalla* [Lab. 1840], híbrid lleig, poc genuí i innecessari; *engrunat* i altres són millors i més usuals, veg. *LleuresC* i s. v. ENGRUNA.

En llenguadocià el mateix mot va donar *uchau* «mesura de vin, 1/8 d'un pegà, demi-chopine» (que el *Tresor d. Felib.* cita en els poetes Goudoull i D'Astròs, S. XVII) i n'he vist també variant *chau* (cf. *chaupino* «chopine» TdF amb el qual hi ha contaminació). Manlevat de l'oc.: alt-pall. *xau* «medida para el vino, equi-

valente a un cuarto de litro» (CPol, V. d'Aneu, p. 28); crec haver-lo vist ja en alguns comptes d'allà en el S. XVIII; en tot cas: «per blens y un *chau* de vi a la llàntia», en uns comptes que recollirem a Estals amb JLLuís, datats de 1806. A Tor un dels informants deia un *ucáu* 'mesura de mig litre', en els altres pobles de Cardós i V. Ferrera pertot *uy çáy*, mesura més petita que el porró i més gran que el petricó (1932-34). *Xauar* 'beure vi' Aneu (CPol). Vegeu la nota sobre l'aranès *utxau* 'un porró de vi' en el meu P. d. V. d'Ar.

Vulcànic, vulcanisme, vulcanitzar, -ació, V. volcà

VULGAR, pres del ll. *vūlgāris* id., deriv. de *vūlgus*, -gi, 'la multitud, la gent vulgar'. □ 1.ª doc.: Llull.

«No és paraula *vulgar* que hom diga», Llull (*Cont.*). «Aquest pecat nunca jaqueix, e tostemps li ve detràs, e era *vulgar*, dels pròmens antics, que més menge pecat que verdet» c. 1430, *Fi del Comte d'Urgell* (DAG.).

«Publicada que fon la sentència, loaren-la les parts, e tots los que la oyren donaten grans laors al Emperador com havia tan rectament judicat; e digueren aquell exemple *vulgar*, que diu: que de bon fruit ix bon fruiter, e de virtuós cavaller, juhí verdader», JoMartorell (*S* 170, Ag. II, 362.6f.). «La cosa era ja un *vulgar* parlar», JnEsteve (*LiEleg.* k-1-b). «Expondre de lengua anglesa --- en nostra *vulgar* valenciana», JoMartorell (Ag. I, 5). «Es inútil combatre allò que és *vulgar*, perquè resta eternament igual», Maragall (*Pens. de Goethe*, 36Af., *vergebens wirst du das Vulgäre bekämpfen...*).

Substantivat 'llengua vulgar, romànica' [Llull, si bé no és vàlid l'exemple de la versió modernitzada del *Blanq.* de 1526],¹ però sí en BMetge: «La paciència, fortitud e amor conjugal de Griselda, la història de la qual fou de llatí en nostre *vulgar* trasportada, callaré, car tant és notòria ---» (*Somni* IV, 142.24); «féu fer les lletres de creença al Soldà --- e splanades en lo nostre *vulgar* són del tenor següent ---», Galba (*Tirant* IV, 310).

També substantivat per anomenar la gent vulgar substantivament, = ll. *vulgus*, fr. *le vulgaire*; no registrat fins al DFa. i he sentit dir a algun «savi» que és un gallicisme, i iniciat per Fabra (deu creure-ho *AlcM* que silencia el mot); però no és allò ni això, car ja es troba al princ. del S. XVI: «rectorem clericum --- que lo *vulgar* l'anomena Abbat de Leçuy» 1518, *Spill* de Castellbò, f° 118r. No convé dir *el vulgus* (*LleuresC*) i menys *vulgo*, que ara sona molt malament, per bé que s'havia dit abans: «Si 's ver christià, gran senyal ne dóna, / ab parlar y gest i no com ordona / lo *vulgo* ignar, gros i laical», Fc. Prats, a. 1487 (JMBover, *BiEscrBal.* II, 160.49.10).

Vulgarment [mj. S. XIV, Cròn. del Cerimoniós]. *Vulgaritzar*: «tement-me que no-m entremesclen en alguna difficultat --- e en ayals qüestions és major perill entre hòmens de paratge, per ço com ligen molt, e tot los libres adés seran *vulgaritzats*, e per ço com conversen ab molt abte hom ---», AntCanals (*Provid.*, NCL. XLIX, 86.22); «la *bíblia vulgaritzada*», id. (*CoDoACA*